

Toespraak Willem Plink in World Forum 2012

Nationale Herdenking
15 augustus 1945

PINJARRA, EEN PARADIJS NÀ TJIDENG

Dames en heren,

Het kenmerkende van herdenkingen is het memoreren van de afschuwelijke toestanden waarmee wij als ex-gevangenen van de vijand werden geconfronteerd. En dan wordt mij gevraagd om na de voorgaande spreker u in een kort tijd wat te vertellen over een bijzonder aspect van de repatriëring via Australië in 1945-1946. Min of meer een lichtpuntje. En in het bijzonder over mijn persoonlijke ervaringen. En dat is nu eens blij verhaal, hooguit tip ik een droevig aspect aan.

Niet iedereen ging direct vanuit de kampen naar Nederland, ik behoor tot de gelukkigen die onder meer vanuit het beruchte Tjidengkamp naar Australië gingen. Wat heet gelukkig want de aanleiding was triest, in september 1945 hoorde mijn moeder in vier dagen tijd dat haar vader in Nederland was gefusilleerd, haar man was overleden aan de Pakan Baroe Spoorweg en haar broer al in maart 1942 was gesneuveld op Kalidjati. Ze behoorde dus tot de “gevallen” die met spoed moesten worden afgevoerd. We gingen naar Australië.

Voordat ik iets vertel over Pinjarra en daarmee de titel van deze voordracht verklaar eerst het algemene beeld:

De Australische regering was intern verdeeld, men wilde enerzijds de slachtoffers van de bezetting helpen, maar anderzijds had men als voormalige kolonie van Groot Brittannië, veel sympathie voor het streven van de Indonesiërs (de burenen!) naar onafhankelijkheid, hetgeen onder meer een boycot opleverde tegen Nederlandse instellingen. Vooral degenen die in het oostelijk deel van Australië terecht kwamen hadden niet altijd gunstige ervaringen.

Al in september 1945 gaf de vertegenwoordiger van de Australische regering de heer Mac Mahon een verslag over de grote chaos op Java, de slechte gezondheidstoestand van de voormalige gevangenen, waarbij hij vooral schreef over de vrouwen en kinderen. Hij adviseerde de regering om 50.000 van de meest schrijnende gevallen asiel aan te bieden in Australië. Maar ondanks de ernst van de situatie en het sterke pleidooi van MacMahon moest de Australische regering e.e.a. beperken. De beschikbare woonruimte en het tekort aan bouw materiaal om daarin op korte termijn te voorzien was een belangrijke reden voor de beperking.

Uiteindelijk besliste de regering dat ongeveer 6000 Nederlandse onderdanen van het bevrijde Nederlands Indië – bevrijd zonder bevrijders – voor recuperatie voor zes maanden naar Australië mochten komen. Of dat getal van 6000 ook gehaald is heb ik niet na kunnen gaan.

Australië zou zorgen voor de opvang. De Nederlands Indische regering zou verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning in financieel opzicht en voor het terugkeren naar Nederlands Indië. En de Nederlandse regering zou zorg dragen voor persoonlijke hulp waar dat nodig zou kunnen zijn.

Personen die leden aan gevaarlijke besmettelijke ziektes werden uitgesloten, tenzij er speciale toestemming was van het Commonwealth Department of Health.

Vanuit de kampen werd men met diverse schepen en per vliegtuig overgebracht naar Australië. Een aantal evacués ging meteen vanaf de boot of vanuit het vliegtuig naar een ziekenhuis. Ze waren te ziek en ondervoed om meteen op te nemen in een gastgezin of anderszins.

Het vervolg van deze voordracht is, op verzoek van de Stichting Herdenking Augustus 1945, meer gericht op mijn eigen ervaringen. Waarmee in de loop van het verhaal de titel van deze voordracht wordt verklaard: ik kwam uit Tjideng en ging naar Pinjarra.

Het gezin Plink ging in Tandjong Priok aan boord. Met de Oranje, een passagierschip ingericht als hospitaalschip, in onze ogen een drijvend paleis, voeren we langs een aantal havens op Java om nog meer mensen uit de kampen op te halen.

Dat was in november 1945. Direct dus na de Japanse capitulatie en midden in de woelige bersiaptijd. Men kon kiezen tussen debarcatie of in Perth in West Australië of Melbourne in Victoria. Mijn moeder koos er voor om in Freemantle van boord te gaan. Er was al een boycot van de dokwerkers tegen Nederlandse schepen, dus we moesten zelf onze bagage lossen. Nu dat was in ieder geval niet veel, we kwamen volledig berooid uit het kamp.

Iedereen werd ondergebracht in gastgezinnen, pensions, hotels e.d. De Plinken (mijn moeder, mijn zuster en ik) in het Free Mason Hotel in Midland Junction, toen een klein plaatsje buiten Perth, nu een wijk van deze stad.

Voor de Nederlanders was er in Perth een sociaal ontmoetingspunt de Dutch Club, goed voor de ouders, maar voor de kinderen minder ideaal o.a. door gebrek aan opleidingsfaciliteiten. De kamptijd had duidelijk zijn sporen achtergelaten.

De Nederlanders werden herkend aan hun magere lichamen, de slechte kleding, aan kinderen die voor hun leeftijd te klein waren en vooral aan kinderen met zogenaamde kampmanieren. Met name die kampmanieren, zoals pakken wat je pakken kan en bij voorkeur eten, bleken al gauw problemen met de Australische gastheren op te leveren. Die kampmanieren waren aanleiding om kinderen ter beschikking te stellen aan een Australisch opvang en opleidingscentrum voor onder meer Engelse weeskinderen, de Fairbridge Farmschool te Pinjarra, zuid van Perth in West Australië. Daar konden de kinderen worden opgevangen met de nadruk op recuperatie, heropvoeding en bijscholing. Niet iedereen had dat, in de Oostelijke staten van Australië gingen sommige kinderen naar een Australische school zonder verdere speciale faciliteiten of werden zij verder bijgeschoold door hun ouders. Oudere kinderen kregen in Perth hun verdere middelbare schoolopleiding.

Ik ga verder met de Fairbridge Farm School in Pinjarra. Een van de scholen opgezet door de heer Fairbridge om Engelse weeskinderen in zowel Canada als in Australië op te vangen, op te voeden en op te leiden tot agrariërs.

Er werd een gecombineerd Nederlands Australische leiding geformeerd, de heer en mevrouw Kollmann voor het Nederlandse deel en de familie Grant voor het Australische deel. Nederlandse echtparen en ouders werden aangetrokken om als leerkrachten en begeleiders op te treden.

Het instituut had een gemeenschappelijke eetzaal waar onder toezien oog werd gegeten en tafelmanieren opnieuw werden bijgebracht.

De kinderen werden ondergebracht in cottages en er was een klein schoolgebouw met twee klaslokalen, dus ook veel lessen in de open lucht, er waren sportvelden, een rivierzwembad met veel bloedzuigers en een boerderij waar de Engelse weeskinderen hun min of meer verplichte opleiding tot agrariër kregen. Overigens over de behandeling van deze weeskinderen is in de laatste jaren veel te doen geweest, maar dat is een ander verhaal.

De kinderen varieerden in de leeftijd van 7 tot 14 jaar. De meesten hadden nog geen of slechts enkele jaren lagere school achter de rug en moesten dus in ijltempo worden bijgewerkt. De doelstellingen waren dan ook enerzijds gericht op fysiek herstel en anderzijds op het inhalen van de schoolachterstand. De dagindeling: 's morgens les, 's middags slapen na de lunch en daarna sport en spel of wandelingen in de Bush. Er werd ook Engelse les gegeven door een leraar die uitsluitend Engels sprak: this a foot, this is your head.

Een keer per maand in een weekend kwamen de ouders op bezoek en er werden uitstapjes georganiseerd naar de kust of natuurgebieden.

Voor de meesten van ons een onvergetelijke tijd waarin ongemerkt de normale dagelijkse discipline werd aangeleerd. Naast de noodzakelijke lesvakken werd ook tijd uitgetrokken voor lessen in vrije expressie, zoals toneel dans en muziek. Uiteraard op vrijwillige basis.

Hoogtepunten waren de dagelijkse uitdeling van post, verstrekking van extra voeding, het wekelijkse zakgeld of het maandelijks bezoek van en aan de ouders.

Sint Nicolaas en Kerst werden door de kinderen die al op de school zaten bij de ouders gevierd. Pas na januari was het aantal leerlingen ongeveer 60.

Voor eventuele zieken was er eenvoudige hulppost gerund door een paar Australische verpleegsters en een Nederlandse verpleegster. Op de dia een van de patiëntjes, Beatrix van Es, aan de beterende hand, zij mocht met bed en al naar buiten. Haar moeder was mijn klasselerares.

Het Nederlandse verblijf op de Fairbridge Farmschool heeft voor de meesten van ons ongeveer zeven tot 8 maanden geduurd en werd beëindigd door het definitieve vertrek van de Nederlanders naar Nederland , Indië of andere landen.

Het was natuurlijk niet rozengeur en maneschijn, veel kinderen werden weer geconfronteerd met een scheiding tussen hen en hun ouders, zeker van vaders die ze jarenlang niet hadden gezien. Maar de meesten die het voorrecht hebben gehad om hier te acclimatiseren, met de nadruk op recuperatie, na de hectische kamptijd en de bersiap, zullen met veel genoegen terugdenken aan de tijd in Australië. Thank you Australia!

Met de komst in Nederland kregen we dezelfde teleurstelling te verwerken die anderen die rechtstreeks uit Indië waren gekomen hadden ondervonden.: we waren kinderen van koloniale uitbuiters, de kamptijd stelde niets voor bij wat men in Holland had meegemaakt en wij kregen ook nog daarbij als verwijt te horen dat we ons een jaar lang hadden laten verwennen in Australië. En het bleek ook al aan boord van de schepen waarmee we naar Holland gingen, rantsoenkaarten met duidelijk geen bezoek aan Attaka voor onder meer warme kleding. En op de distributiekaart werden ook de afrekeningen van zogenaamde voorschotten aangetekend: Achteraf bleek ook nog dat onze ouders ook moesten nabetalen voor hun verblijf in Australië, wat we hadden gehad was in de ogen van de regering immers een voorschot?

Sinds 2006 hebben we vrijwel jaarlijks een bijeenkomst van de oud leerlingen "The Old Fairbridgians". En ik oktober hoop ik een bezoek te brengen aan de Fairbridge Farmschool waarbij ik logeer bij een van de toenmalige Australische helpsters.

Ik dank u voor uw aandacht.

Voor wie meer wil weten zie www.fairbridgekids.com.